

Municipi del Vallès Oriental, d'una extensió de 6,75 Km2, està situat a la vall mitjana del riu Congost. El territori és bastant planer i només accidentat per les elevacions de Belulla a ponent, amb un pendent de moderat a suau. A més del poble de Canovelles, hi ha els veïnats de Belulla, de la Serra i de Sanahüja. Segons el cens municipal de 1936, hi havia 543 habitants.

Les eleccions de 1934 van ser guanyades per **Jaume Gispert i Cassà** (1887-1965). Va estar al capdavant de l'ajuntament fins a l'inici de la guerra civil. Era de la Unió Monàrquica Nacional. El 13 de setembre de 1936 va ser escollit alcalde, **Amadeu Facundo i Vidal** (1898-1969), del PSUC, que deixà el càrrec el 18 d'octubre d'aquell mateix any. Aquell dia **Antoni Riera i Genesat** (1896-1958), de la CNT-FAI, passà a ser alcalde. Va romandre a l'alcaldia fins el novembre de 1937. Com a conseqüència d'aquest canvi, el consistori quedà distribuït de la següent manera: 2 regidors d'Esquerra Republicana de Catalunya; 5 regidors de la CNT; 3 regidors de la Unió de Rabassaires; i 1 regidor de la UGT. En finalitzar la guerra s'exilià a França, però tornà, per por a les represàlies contra llurs familiars. És detingut el 10 de febrer de 1939, jutjat per delictes de rebel·lió militar i condemnat a cadena perpètua. L'any 1946 va ser indultat.

Nemesio Sanz i Barrachina (1899-1953), del PSUC, va ser alcalde des del 4 de novembre de 1937 al 17 d'abril de 1938. **Francesc Pous i Gorguï** (1892-1957), era d'Acció Catalana Republicana. Aquest partit va ser creat al juny de 1922 després de l'escissió que es provocà a la Lliga Regionalista de Cambó durant la Conferència Nacional Catalana convocada per les Joventuts de la Lliga en el mes d'abril de 1922. En aquesta Conferència una de les ponències descobrí la intenció de constituir una agrupació més avançada doctrinalment i més radical tàcticament que la Lliga que, si bé era un partit catalanista, era de dretes i conservador. Els líders d'Acció eren **Rovira i Virgili** i **Nicolau d'Oliver**. Però a començaments de 1930, davant el desacord en declarar Acció com a republicana, **Rovira i Virgili** abandonà aquest partit per a crear **Acció Republicana de Catalunya**. Un any després de l'escissió, en el mes de març de 1931, es tornaren a unir, novament, **Acció Catalana** i **Acció Republicana**,

Antoni Riera, alcalde cenetista.

- **Població:** 543 habitants.
- **Alcaldes:** Amadeu Facundo i Vidal (13-09-36 al 18-10-36) del PSUC; Antoni Riera i Genesat (18-10-36 al 4-11-37) de la CNT-FAI; Nemesio Sanz i Barrachina (4-11-37 al 17-4-38) del PSUC; Francesc Pous i Gorguï (17-4-38 al 28-1-39) d'Acció Catalana Republicana.
- **Monedes:** No se'n van imprimir.
- **Final guerra:** 28 de gener de 1939.

na, creant així un nou partit que es dirà indistintament **Partit Catalanista Republicà** o **Acció Catalana Republicana**. El motiu d'aquesta unió i formació d'un nou partit va ser degut a la pèrdua electoral que patiren en el 1931. Molts dels membres d'Acció passaren, poc després, a **Esquerra Republicana de Catalunya**. En finalitzar la guerra els membres d'Acció s'integraren, definitivament, a **ERC**.

Sanz i Barrachina va ser alcalde de Canovelles fins el 24 de desembre de 1938, tot i restar a l'alcaldia fins l'entrada de les tropes nacionals.

Per conèixer la vida quotidiana a Canovelles, durant la guerra civil, és interessant el testimoni de **Josep Orri Sancho**:

A casa meva, Can Diviu, una casa de pagès

*allunyada de la població, s'hi amagaven el meu pare, **Jaume Orri Vilardell**, i el pare **Lorenzo Castro** entre d'altres. El meu pare s'amagava per no haver d'anar a la guerra, perquè si anava a la guerra deixava a la meua mare sola amb els fills i les terres es quedaven sense conrear. I el pare **Castro**, s'amagava perquè era un capellà i els rojos (republicans) estaven en contra dels capellans i de tot el que tingués a veure amb l'Església. A casa nostra hi havia diversos amagatalls: hi havia un passadís allargat darrere la xemeneia, una trampa sota la cort dels porcs i un petit forat a la dreta de l'escala. Anaven canviant d'amagatall. Sortien a la nit, i es posaven a treballar una mica el camp. Només sortien de nit, perquè durant el dia hi havia soldats que anaven donant voltes per les cases i preguntant on eren els homes. Una nit un cotxe fantasma va enxampar al pare **Castro**. El pare **Castro** tenia família, i algunes nits, anava a veure-la, a casa seva. Un dia d'aquests, mentre corria a camp obert, un cotxe fantasma el va enxampar i el van agafar. El van fer pujar al cotxe. Quan van arribar a una espècie d'oficina que hi havia, van aturar el cotxe. El van fer baixar. El cotxe estava parat a la carretera, a un costat de la carretera hi havia bardisses. El pare **Castro** en un moment que estaven els soldats despistats s'hi va tirar, a les bardisses, i el van disparar però no el van tocar. Va tornar a la casa, i a partir d'aquell dia, tampoc sortien durant la nit, es passaven dia i nit a l'amagatall. Mentrestant, les dones vigilaven el bestiar. I també intentaven que els rojos no descobrisin que s'amagaven i a on s'amagaven. A part d'això, també havien de vigilar la canalla.*

Canovelles, com els altres pobles de la Comarca, va rebre refugiats durant tota la guerra. La mitjana d'aquests va ser de 146 persones. L'església de **Sant Fèlix de Canovelles** va ser greument deteriorada. Pel que fa a la repressió, només hi ha constància d'un assassinat. Va ser **Isidre Asturgó Codina**, pagès, que fou mort el 21 de setembre de 1936. Les tropes nacionals van entrar a la població el 28 de gener de 1939.

Fonts consultades: web Ajuntament de Granollers; 'La Represión política en Cataluña (1936-1939), del autor; i Diccionari biogràfic dels alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental.

**LA PROPERA SETMANA:
CÀNOVES I SAMALÚS**

VS

VALLÈS SERVICE

Tu decides
que queres ver...

CANAL+
en exclusiva

6 €

cuota de alta

DIGITAL+SÓLO AHORA POR

C/ Joan Prim, 281 · GRANOLLERS · TEL. 93 840 12 28
E-mail: valles_service@telefonica.net

DIGITAL +